

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นฟูหัวใจ ในผู้ป่วยผ่าตัดลิ้นหัวใจ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

นางวันชัยพร จอมกัน นักกายภาพบำบัดชำนาญการ น.ส.ไพจิตรพร พรหมวิชัย นักกายภาพบำบัดปฏิบัติการ
นางรุ่งทิภา สุริยะ นักกายภาพบำบัดชำนาญการ นายสุภาพ คอนสวรรค์ นักกายภาพบำบัดปฏิบัติการ

หลักการและเหตุผล: โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ได้เริ่มการผ่าตัดหัวใจแบบเปิด ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ หลังการผ่าตัดแล้วการฟื้นฟูหัวใจ (Cardiac Rehabilitation) เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ ผู้ป่วยสามารถทำกิจกรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยนักกายภาพบำบัดจะออกแบบโปรแกรมการออกกำลังกายให้กับผู้ป่วย และผู้ป่วยจะได้รับการประเมินความสามารถในการทำกิจกรรม ด้วยการเดินในเวลา ๖ นาที (Six Minute Walk Test) พบว่า ปีงบประมาณ ๒๕๕๗, ๒๕๕๘ มีผู้ป่วยที่ทำกิจกรรมระดับปานกลางได้ ๔๔.๔๔ % และ ๔๓.๔๘ % ตามลำดับ ดังนั้นจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นฟูหัวใจ ในผู้ป่วยผ่าตัดลิ้นหัวใจ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนางานการฟื้นฟูหัวใจต่อไป

การดำเนินงาน: วิจัยเชิงบรรยายและศึกษาแบบย้อนหลัง (descriptive-retrospective study) โดย ทบทวนข้อมูลทางเวชระเบียนของผู้ป่วย ที่ได้รับการผ่าตัดลิ้นหัวใจ รพ.เชียงรายประชานุเคราะห์ และได้รับการฟื้นฟูหัวใจระยะผู้ป่วยใน ก่อนและหลังการผ่าตัด โดยผู้ป่วยจะได้รับการประเมินความสามารถในการทำกิจกรรม (Functional capacity) ด้วย Six Minute Walk Test (๖MWT) ในระยะที่แพทย์นัดมาตรวจ ที่แผนกผู้ป่วยนอก ซึ่งจะคัดเลือกข้อมูลผู้ป่วยที่ได้ทำ ๖MWT ภายใน ๓๐ วันหลังผ่าตัด โดยเก็บข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การผ่าตัด ค่า EF โรคประจำตัว วันนอนรพ. และผล ๖MWT (เมตร) ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ คือ fisher exact โดยจะทำการเปรียบเทียบ ๒ กลุ่ม คือกลุ่ม ๑ มีค่า ๖MWT < ๓๐๐ เมตร และกลุ่ม ๒ มีค่า ๖MWT ≥ ๓๐๐ เมตร จากข้อมูลของผู้ป่วยทั้งหมด จำนวน ๖๖ ราย เพศชาย ๔๐ ราย เพศหญิง ๒๖ ราย อายุ ๑๗ - ๖๘ ปี เฉลี่ย ๕๐.๔ ± ๑๐.๔ ปี การวินิจฉัย คือ MR ๓๙ ราย MS ๓๘ ราย TR ๓๖ ราย AR ๒๘ ราย AS ๑๑ ราย การผ่าตัด ๑ valve ๕๐ ราย และ >๑ valve ๑๖ ราย ส่วนใหญ่จะผ่าตัด MVR ค่า EF ก่อนผ่าตัด คือ ๕๘.๗ ± ๑๔.๐ % และพบว่า กลุ่ม ๑ มีค่า ๖MWT < ๓๐๐ เมตร จำนวน ๑๙ ราย และกลุ่ม ๒ มีค่า ๖MWT ≥ ๓๐๐ เมตร จำนวน ๔๗ ราย เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง ๒ กลุ่ม พบว่า เพศ และช่วงอายุ มีความแตกต่างกัน (P<๐.๐๕) แต่ปัจจัยด้านอื่นๆ คือ ผู้ป่วยที่ผ่าตัดลิ้นหัวใจจำนวน ๑ valve และ >๑ valve โรคประจำตัว ค่า EF ก่อนผ่าตัด จำนวนวันนอนโรงพยาบาล ไม่มีความแตกต่างกัน

สรุป: จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นฟูหัวใจ โดยประเมินจากค่า ๖MWT พบความแตกต่างในด้าน เพศ โดยเพศชายจะเดิน ๖MWT ได้ระยะทางมากกว่าเพศหญิง และผู้ป่วยที่มีช่วงอายุน้อยกว่า ๕๐ ปี จะเดิน ๖MWT ได้ระยะทางมากกว่าผู้ป่วยที่มีช่วงอายุมากกว่าหรือเท่ากับ ๕๐ ปี ซึ่งจะบอกได้ถึง ความสามารถในการทำกิจกรรม (Functional capacity) ที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้ต้องมีการออกแบบ โปรแกรมการออกกำลังกายในผู้ป่วยหลังทำการผ่าตัดลิ้นหัวใจ ที่ต่างกันออกไปเช่นกัน

คำสำคัญ: การทดสอบการเดิน ๖ นาที การฟื้นฟูหัวใจ ผู้ป่วยผ่าตัดลิ้นหัวใจ